

SANAT / ÖZEL SÖYLEŞİ

Arşiv ve nostaljiden yola çıkan bir sergi

Ayşe İdil İdil'in zıt kavramların aslında bir birlikte içerisindedir olduğunu yansıttığı çalışmalarını, çocukluk döneminden kalan fotoğraflarını, içi boş bir kartonun boyayarak oluşturduğu sahte kitabını sergilediği ve aynı zamanda radyo yayınının yapılacağı "Hep açık, olmayan kapı" adlı sergisi 20 Ocak'a kadar Poşe'de.

DİDEM ERMİŞ

Farklı materyaller aracılığıyla sanatsal üretimler yapmaya Chicago Sanat Enstitüsü'ndeki lisans eğitiminiz sırasında mı başladınız?

Üniversiteye kadar, zaman zaman istemsizce ve babamın zoruyla, yanımda fotoğraf makinesi taşıdım. Her anı kaydetmek onun için önemliydi, ben de bu ilgiyi hayatıma adapte ettim bir süre. Chicago'da disiplinlerarası bir yaklaşımla karşılaştığımda fotoğraf çekme ve anı belgeleme dürtülerimin asılsız olan kaynağını sorguladım - üretim açısından bayağı durgun bir dönemdi. O sırada vaktimin çoğu ahşap atölyesinde geçiyordu, heykel bölümlüyle kaynaşıp kalıp çıkarmayı öğrendikçe, biraz daha alana yayılan düşüncelerle uğraşmaya başladım. Kalıp ve fotoğraf teknikleri bana oldukça benzer geliyor, ikisi de bir şeyi koruyarak çoğaltma, bu sayede de aslında oldukça modernist bir ütopya olan "ölümü yenme" kaygısına sahip bence. Bir yandan da bir metni başka bir dile çevirmeye benziyor, ikisi arasında hep öyle yada böyle bir kayıp yaşıyor. Benim asıl merak edip kendim pratikimde de bunun araştırmasını ortaya koymaya çalıştığım konu; bir hissin, anın, mekanın gerçeği ve yapayı bir kişiye aynı duyguları hissettirebiliyorsa, artık "gerçeklik" kavramı sadece nostaljik mi? İkisi arasında bu kadar da fark var mı bilmiyorum. Bunu sadece hayvanat bahçeleri, kamusal parklar ve Disneyland gibi düşünmemek lazım, duygular ve hafıza da oldukça benzer meseleler. Bununla uğraşan pek çok pratik ve çalışma mevcut, benim ilgilendiğim bir tanesi de Theseus'un gemisi paradoksu. Mitolojide tarihi önemi olan bir geminin ahşap parçalarının, zamanla yeni ve aynı olan metal parçalarla değiştirilmesinden, sonunda ise geminin tamamen metale dönüşmesinden bahsediliyor. O halde hangi noktada gemi artık orijinal hali olmaktan çıkıyor, ilk parçada mı? Hala aynı mı? Fark eder mi? Dediğim gibi pek çok farklı düşünce, araştırma ve üretim var, ben de bu sonsuz veri uzayında kendi hatırları, kurgulama ve hissetme yöntemlerimi anlayabilir miyim diye deviniyorum.

"The Endless Bummer" ve "Wish You Were Beer" adlı serileriniz nasıl ortaya çıktı? Bu iki serinizin kavramsal altyapısı üzerinden kullandığınız tekniklerden biraz bahsedebilir misiniz?

Bir ara sloganlar ile çalışıyordum. "South by Southwest" (1987 yılından itibaren her yıl yapılan interaktif medya, müzik ve film festivali) festivalinden sonra Austin şehri o kadar hırpalanıyor ki, biri evinin ön cephesine "Teşekkürler, lütfen evine git!" yazan bir çarşaf görmüş, yazıyı ise siyah elektrik bandıyla yazmış. Bundan neden etkilendiğimi anlayamadım bir süre, bir yandan anlayışlı ve kabul edici, bir yandan da kestirip atan bir havası var. Bir espriye benziyor aslında veya bir slogan, kendi sonunu hemen getiren tek atımlık bir düşünce gibi. İyi şeyler oluyor fakat her zaman sonu iyi bitmek zorunda değil. Bu hissi sindirmeye çalışırken "The Endless Bummer" ve "Wish You Were Beer"ın da içinde bulunduğu bir kaç slogan yazmıştım marker ve A4 kağıt kullanarak, en yakımda ne varsa. İkisi de kolektif hafızamızda yer edinmiş şeyleri kullanıyor ("The Endless

İsimsiz Fısıkye #2, 2018

Summer", mükemmel dalgayı arayan bir kaç sörfçününün belgeseli ve Pink Floyd'un "Wish You Were Here" şarkısı). Bu tür ödünç almaları çok seviyorum.

"Hep açık, olmayan kapı". Bu isim hem olumlu hem de olumsuz bir anlam barındırıyor. Bunu çalışmalarınızda genel olarak işlediğiniz birbiriyle zit gibi görünen "ilişki" ve "kopukluk" kavramlarıyla açıklayabilir miyiz?

Her şey zit kavramlardan ziyade boşlukta süzülen ve arada bir etkileşime giren baloncuklar gibi geliyor. Poşe'de de ilişkiyi ve kopukluğu da kapsayan aslında zit olmayan kavramlarla oynadık, buna en iyi örnek nostalji olacak. Evimde atamadığım bir kutu dolusu fotoğraf var; ailemle küçüklüğümde çekilmiş fotoğraflardan, benim kamera kullanmayı öğrenip belgelediğim dostluklara uzanan bir yelpaze. Bu kutuyu her yıl neredeyse bir kere 'neden atmıyorum ki' diye düşünerek açıp inceliyorum, sonrasında da atamayıp eski yerine kaldırıyorum ve kendi kendime sinirleniyorum atamadığım için. Sergiyi bir araya getiren düşünce biraz bu oldu: Anılarla ne yapmalı? Anı fotoğraflarının obje olarak nostaljiye düşürmek dışında bir işlevi olabilir mi? Nostalji dediğimiz şey, anıları neredeyse her zaman olumlu hatırlatan bir mekanizma veya bir referans olarak tanımlanabilirse bu yüzden mi kendi hafızamıza güvenmek yerine onu tercih ediyoruz? 'Hep açık, olmayan kapı' ismi de görünür kılmak istediğimiz farklılıkları aynı anda içinde barındıran ilişkilendirmelere benziyor. Az önce ödünç almaktan bahsediyorduk, serginin ismi de Emrah Yolcu'ya ait —Norgunk tarafından yayınlanan şiir kitabı "Karabaki"nın arkasında 'şiirin hep açık, olmayan kapısına' davet etmişti beni.

Sergide hangi sesleri ve radyo yayınlarını dinliyorsunuz? Bunun size hissettirdiklerini kendi yaşam ve üretim pratiğinizden hareketle anlatabilir misiniz?

Geçen aylarda bir kaç haftalığına Ege sahiline Babakale diye bir köyde kaldım. Güneş ile ayaklanıp hava karınca inime çekildiğim bu süreçte en keyif aldığım aktivitelerden biri benim de yayın yaptığım ve oradaki kişilerin bir kısmını yakından tanıdığım Radyo Modyan'ı dinlemektir. Özellikle de ilk gittiğim gece, uzun süredir ilk defa tam anlamıyla yalnız kaldığım bir yerde ve zamanda, Barış Yalaz'ın programı olan "Müziğin Dibi"ni dinliyordum. O anda kendimi Barış Yalaz ile ateş başında birlikte oturuyormuş gibi hissetmişim. Sanki programı özellikle benim için yapıyormuş, kısık sesle bana konuşuyormuş gibi gelmişti. Radyonun bu şekilde işleyen tek tarafı fakat samimi ve özel hissettiren bir yanı var, bunu hep unutuyorum. Aynı anda binlerce kişiye konuşurken dünyada sadece siz ve sunucu varmış gibi gelebiliyor bazı yayınlarda. Sloganlarda denediğim şeye benzetiyorum bunu biraz, tek tarafı, samimi ama sonlu bir iletişim aracı gibi. Bundan esinlenerek sergi süresince, haftanın belirli iş günlerinde saat 8:00 ile 9:00 arasında Poşe'den sokağa ve radyodan bilgisayarlarımız eş zamanlı yayın yapacağım. Sokakların boş olduğu saatlerde, yan sokağından

tramvayın geçtiği Poşe, oldukça nostaljik bir görüntüye şahit oluyor. Ben de buradan yola çıkarak, bir Sebald belgeseline müzik üreten Caretaker'ın Alzheimer üzerinden hafıza ve nostaljiyi kurgulayan ve sorgulayan bir albümünü dinlememi istedim. Bu albüm özellikle kullandığı ve ödünç aldığı sesler ile umarım, dinleyeni kendi düşünce akışının serbest çağrışımına sürükleyecek.

"Meaning of Life" (Hayatın anlamı) adlı kitapta neler yer alıyor? Bu kitabın sizin hayatınıza dokunan yanları nelerdir?

Bunu sormanız aslında çok hoşuma gitti, sanki birinin bunu sormasını bekliyordum gibi. "Hayatın Anlamı" sahte bir kitap. İçi boş olan boyadığım bir karton parçası. Bir kaç ay önce bu tür başlıklar ürettiyordum. Bu başlıklar, herhangi bir şekilde anlatılmasının veya kavranmasının mümkün olmadığını düşündüğüm başlıklar. Hatırladığım kadariyle Poşe'den Larissa Araz ilk gördüğünde öfke ile yaklaşmıştı. Günümüzde bu tür geniş duyguları herkesin aynı yaşıyor gibi açıklamaya çalışın oluşumların olması çok enteresan. Başlıklardan bir kaç şöyle; Sisifos Tepeye Ulaşıyor!, Üretim Fonu Başvurusu Hazırlarken Paran Yoksa Nasıl İş Üretip Başvuruya Eklersin, Teknik Olarak Yeniden Cinsellik Çağında Sanat Yapıtı, Mars Farklı Olur Sanmıştım,

Sergide ayrıca bir kitabın bölümünü açarak onu bütünlüğünden kopardığımız ve bir atın bacaklarını bir kısmını ondan ayırarak, belki de onun at değil de başka bir varlığa bürünmesini sağladığımız bir çalışma yer alıyor. Bir bütünü parçalarına ayırarak sizin için ne ifade ediyor ve bu çalışmalar sergi bağlamında nasıl yorumluyorsunuz?

Yerleştirmeye ortak ettiğim pek çok şey buluntu ve bu nedenle orijinalinden ayrılmış halde. Bu buluntular varlığıyla bir şekilde benim hayatımı kurgulamış veya yönlendirmiş düşüncelerin fiziksel kanıtı gibiyken aynı zamanda benden tamamen kopuk ve izleyici de ortak duygular uyandırabilecek imgeler. Bir bütün zaten parçacıklardan oluşuyor, hafıza ve benlik gibi, deneyimlediğimiz herşeyin kolektif bir bütünü... Kitap bir telaffuz kılavuzu, açık sayfaları sabitleyip, bir şeyi doğru söylemenin veya adlandırmanın dil ve düşünceyi yapılandırmadaki etkisini görmek istedim sadece. Türkiye'nin karaya bağlı en Batı noktası olan Babakale'deyken düşündüğüm bir kaç şeyi de aklıma getiriyor aslında. Sabah oturup denizi izlemeye başladığınızda küçük gemiler tarafından ölüme doğru Güney'e çekilen eski gemiler, Kuzey'e doğru balığa çıkmış ufak tekneler, karaya vurmuş can yeleklerine kadar farklı hayalleri temsil eden pek çok şey görebiliyorsunuz. 'Batı' ve bu tür adlandırmalarla sınırlandırmalar, kurduğumuz bağlantıları nasıl etkiliyor onu düşünüyordum. En Batı'daki nokta sudaysa, bir taşı yerinden oynatarak sınırı tekrar çizilecek güce sahip olmaz mıyız? Sudaki sınırlar ne kadar kalıcı olabilir? Sergideki çalışmalar arasında işaret parmağımla deniz ve gökyüzünün birleştiği yeri gösterdiğim

bir fotoğrafım var. Aslında o fotoğrafta Midilli'yi gösteriyorum, fakat tam olarak belli olmuyor. En Batı'da durmuş daha da Batı'da olan Modern Dünyaya doğru bakan birinin çocukça parmağını oraya doğrultması, naif umut ve şüpheli kırılganlık gibi komik bir ikilik. Sizin baştaki düşüncenize değinecek olursak, parçaya baktığımızda bir yamaçtan uçsuz bucaksız bir denize bakıyorsunuz, özgürlük ve sonsuzluk hissi de cabası. Bütüne baktığımızda ise işler biraz daha farklı görünüyor, neyin en Batı'sındasınız? Bu isimlendirme yapıldıktan sonra neyin nereden geldiğinin bir önemi kalmıyor gibi.

Arşivleme sizin için ne ifade ediyor? Bunun üzerinden sanatçının kendisinin ve ya bir başkasının arşivini bazen olduğu gibi, bazen ise farklı metodlarda müdahalelerde bulunarak kullanması sizce arşive ve ya arşivlenmiş materyale ne gibi bir anlam yükler?

10 yıl kadar önce Chicago'da yaşamış ve 2009'da ölmüş bir dadının boş zamanlarında çektiği binlerce film bulundu. Bu dadının adı Vivian Maier. Kullandığı deponun kirasını karşılayamadığında bütün eşyaları açık artırma ile satılmış. Negatiflerini satın alan kişiler yıllardır farklı serilerle farklı sergiler düzenliyor. Fakat Vivian'ın bu konu hakkındaki fikrini bilemiyoruz. Sergilenmek üzere seçilen bütün fotoğraflar, bunları bulup bu kararları veren insanlara ait gibi geliyor bana... Bu hikayeyi çok seviyorum çünkü bize ait ve rastladığımız başka arşivlerle ilgili düşündürücü bir konu benim için -o arşiv kime ait? Aklıma gelen başka bir şey ise Almanya'daki Barbarastollen Yeraltı Arşivi. Bu arşivin varlığını o arşivin tutulduğu yeri bulmaya giden bir arkadaşımın duyduym. Kimse içinde ne olduğunu bilmiyormuş ve dünyanın en büyük arşiviymiş —bunun gerçek

Ön Bacaklar, 2018

olmama olasılığı var, buna rağmen çok güzel bir mit. İnsan veya doğa tarafından gerçekleştirilecek felaketlere karşı gelecek jenerasyonlara aktarabilmek için eski bir sığınakta tutuluyormuş fotoğraflar. Almanya'nın bu sayede İkinci Dünya Savaşı'nı tamamen zihinlerden silbilecek gücü var aslında. Tarihi herhangi başka bir şekilde kurgulayabilirler, kaldı ki tarih zaten kurgulanan bir şeydir bir noktada, bunun örneğini gazetelerde haberlerde görüyoruz her gün... Bu kadar uç örnekler düşünmeye gerek yok aslında, günümüz içerisinde bir araya getirdiğimiz bulguları ve fikirleri de düşünebiliriz. Instagram fotoğrafları, peşe okuduğumuz metinlerin sıralaması... Bunların hepsi küçük arşivler. Yaptığımız araştırmalar ne zaman bize ait oluyor? Rastladığımız herhangi materyalden yeni bir kurgu ve düşünce akışı üretmek bana çok heyecanlı geliyor, bu yüzden aslında grup sergilerini daha çok severim. Ödünç almakla çok benzer konular.

Gelecekteki çalışmalarınız da arşivleme ve ilişkilerdeki kopukluk üzerine mi olacak?

Son zamanlarda ses ve müziğe duyduğum ilgiyi çözmeye çalışıyorum. Umudum birkaç sanatçıyla işbirliği halinde çalışmalar üretmek. Bu sergide Shepard Skalası adı verilen arka arkaya ve devamlı çalınan bir nota sekansı ile oluşan bir ses performansı gerçekleştirmeyi planlıyorduk, yetişemediğinden ötürü bir sonraki proje olarak karşımıza çıkabilir. 🍷

Manzara, 2018